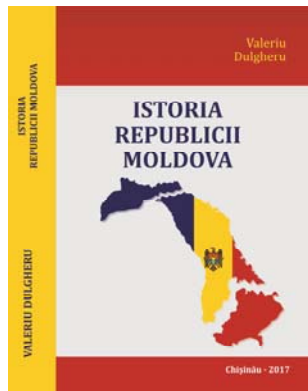

Anatol PETRENCU,
Prof. univ., dr.hab.
membru de onoare al Academiei Oamenilor de Știință din România

UN EXCELENT STUDIU ISTORICO-PUBLICISTIC

Prezentarea cărții „Istoria Republicii Moldova”,
Autor: Valeriu Dulgheru

Semnatarul acestei monografii, prof. univ., dr. hab. în științe tehnice Valeriu Dulgheru este un binecunoscut creator de invenții și studii în domeniul tehnic. Totodată, dl Valeriu Dulgheru este cunoscut publicului larg cititor datorită comentariilor politice, privitoare la Republica Moldova, publicate, în special, în săptămânalul „Literatura și Artă”. De asemenea, Domnia sa este autorul a 13 volume, întitulate „Basarabie răstignită”, precum și a monografiei „Istoria integrală a Basarabiei”, apărută recent.

În acest volum, întitulat „Istoria Republicii Moldova”, profesorul Valeriu Dulgheru a examinat un amplu complex de probleme, referitoare la istoria relativ recentă a românilor din spațiului Pruto-nistean (Basarabia), răpit de URSS în iunie 1940. Autorul monografiei expune succint preistoria acestei anexiuni teritoriale: crearea pe teritoriul Ucrainei, în 1924, a numitei RASSM cu centrul la Balta, apoi – la Tiraspol, - cap de pod pentru cotropirea Basarabiei, comunizarea României și sovietizarea Balcanilor. Materializarea poftelor expansioniste sovietice a avut loc după ce regimurile totalitare comunist și nazist au semnat un Tratat de neagresiune, însoțit de un Protocol adițional secret, în care au fost stabilite zonele de interese în estul Europei (23 august 1939) și după ce Franța a fost învinsă de Germania (22 iunie 1940): la 26 iunie 1940, Kremlinul a înaintat un Ultimatum prin care cerea României cedarea Basarabiei și nordului Bucovinei. Autorul examinează actul de acaparare a teritoriilor românești de către URSS (28 iunie 1940) și procesul de constituire a organelor puterii sovietice. Un loc deosebit în analiza subiectului îl ocupă prezentarea succintă a crimelor, comise de sovietici, în perioada primei ocupații a Basarabiei (RSSM), precum și drama primului val de deportare a basarabenilor (12 spre 13 iunie 1941). A urmat prezentarea succintă a implicării României în operațiuni militare, alături de Germania și aliatele acesteia, pentru eliberarea pământurilor străbune, răpite de URSS în iunie 1940, și administrarea acestora, precum și a Transnistriei în anii 1941-1944.

Profesorul Valeriu Dulgheru a consacrat un amplu capitol (Partea I-a, cap. III) examinării și expunerii politicii, promovate de Kremlin în anii celei de-a Doua ocupații sovietice a Basarabiei, 1944-1991. Un subiect deosebit de dramatic pentru basarabeni, care a fost expus de autor în mod obiectiv, dar și cu compasiune față de sutele de mii de victime nevinovate, a fost Foamețea provocată de regimul comunist în anii 1946-1947. Pe baza documentelor publicate, a memoriilor persoanelor, ce au supraviețuit Gulagul, datelor statistice etc., profesorul V. Dulgheru analizează politica represivă sovietică față de poporul dezarmat al RSSM, inclusiv cele două „valuri” de deportări postbelice, din 5 spre 6 iulie 1949 și 31 martie – 1 aprilie 1951. Profesorul V. Dulgheru consideră, și pe bună dreptate, că a mai existat un „al patrulea val de deportări a basarabenilor”, încadrat în anii 1956-1991, adică atunci când, prin diverse metode economice, propagandistice, administrative etc., conducerea URSS atrăgea tinerii și tinerele din RSSM în regiunile interne ale Federației Ruse. Și toate acestea cu un scop bine formulat de conducerea URSS: deznaționalizarea populației băștinașe din RSSM și formarea „omului nou” („*Homo sovieticus*”) – persoană, vorbitoare doar de limba rusă, care nu-și cunoștea istoria, limba maternă (română), tradițiile, obiceiurile, credința strămoșilor.

În momentele de grea cumpănă pentru basarabeni (deportări, înfometare, subjugare economică, politică, ideologică etc.), alături de oameni cu demnitate, integri, buni gospodari și buni patrioți, au fost mereu și persoane care au colaborat cu ocupantul sovietic: au denunțat pe așa numiții „*chiaburi*”, au alcătuit listele oamenilor pentru deportare, au făcut voluntariat în nopțile deportărilor (1941, 1947, 1951) etc. Este un subiect deosebit de important, abordat de domnul Valeriu Dulgheru în această carte: problema colaboraționiștilor (de foarte, foarte multe ori, întotdeauna pe bună dreptate, autorul îi numește „*cozi de topor*”).

Așa cum arată autorul, în perioada celei de-a doua ocupații sovietice (1944-1991), Moscova a căutat să industrializeze RSSM, construind diverse fabrici, uzine, combinate, toate acestea fiind încadrate în sistemul unic economic al URSS. Totuși, așa cum demonstrează domnul profesor, majoritatea obiectivelor economice ale RSSM au fost ridicate în raioanele din stânga ale Republicii, iar cadrele de conducere și specialiștii principali ai acestor unități economice erau trimise din Rusia sau Ucraina, aici asigurându-li-se condițiile prielnice de trai și muncă. În opinia autorului, industrializarea sovietică a RSSM a avut scopul deznaționalizării, în continuare, a românilor basarabeni și transnistreni. Totodată, Kremlinul a avut grijă să pregătească

cadre calificate din sânul populației băștinașe, fiind deschise instituții de educație și de cercetare. Profesorul V. Dulgheru a abordat un șir de probleme importante și puțin cunoscute publicului cititor: problema Basarabiei, discutată pe parcursul existenței regimurilor comuniste în România și URSS, politica lingvistică în RSSM și altele.

Cea de-a doua parte a cărții este intitulată „*Istoria modernă a Republicii Moldova (1991-2017)*”. Aici autorul monografiei a abordat o gamă amplă de subiecte, de mare interes public, deseori formulând întrebări, care își vor găsi răspunsul în viitor. Primul subiect, examinat de dl profesor, este cel legat de redeşeptarea națională a românilor basarabeni, începută în anii 90 ai secolului trecut. Autorul a depistat germeii redeşeptării naționale, a arătat paginile de glorie ale Mișcării de Eliberare Națională (MEN), soldate cu proclamarea Suveranității și Independenței de Stat a Republicii Moldova față de URSS, precum și declinul MEN după 1992. Una din problemele, abordate de către autorul cărții, este cea a luptei pentru recunoașterea oficială a denumirii corecte a limbii literare, vorbite de băștinași – limba română, scrisă în grafia latină. Autorul cărții expune situația limbii române din R. Moldova după aprobarea Legislației lingvistice, o situație destul de complicată și dezavantajată în continuare.

Un subiect deosebit de sensibil, abordat de profesorul Valeriu Dulgheru, este cel legat de separatismul pro-rusec tiraspolean. În acest capitol (partea a doua, cap. IV) autorul a expus convingător actele politice, care au pregătit separatismul tiraspolean (alături de cel al găgăuzilor), a descris condițiile istorice de constituire a așa-numitei „*Republici moldovenești transnistrene*”. Profesorul V. Dulgheru a demonstrat convingător caracterul agresiv al războiului, declanșat de Federația Rusă împotriva R. Moldova în anul 1992, soldat cu numeroase victime și cu întemeierea unui pseudo-stat, susținut totalmente de Kremlin și care se prezintă astăzi ca o enclavă controlată de Moscova. În câteva rânduri, autorul cărții a înaintat propuneri, referitoare la soluționarea conflictului transnistrean. Vom sublinia doar atât: frontierele R. Moldova sunt cele moștenite de la URSS. Ele sunt recunoscute de comunitatea internațională, inclusiv de Federația Rusă. Perspectivele R. Moldova de integrare în Uniunea Europeană sau de Reîntregire a Neamului nostru Românesc trebuie să țină cont de faptul că raioanele din stânga Nistrului sunt ale Republicii Moldova, raioane, pe care Chișinăul, deocamdată, nu le controlează, dar de care nu se poate dezice. Autorul monografiei a ridicat o serie de alte chestiuni, strâns legate de problema separatiștilor ruși și politica acestora pe teritoriile deocamdată necontrolate de Chișinăul oficial.

Capitolul cinci al monografiei prezentate a fost consacrat evoluției sistemului democratic în Republica Moldova. Dl V. Dulgheru a expus istoria apariției, activității și, - în anumite cazuri -, a dispariției partidelor politice din Republica Moldova. Autorul examinează programe ale formațiunilor politice, declarații pentru presă, făcute de anumiți lideri politici etc.

Tot atât de interesant și captivant este următorul capitol al monografiei, în care dl profesor V. Dulgheru expune o cronică lărgită, extinsă, a vieții politice din R. Moldova, de la proclamarea Independenței de Stat până în 2017. Autorul a folosit din plin materialele publicate sistematic de dumnealui în presa periodică de la Chișinău. Au fost analizate guvernările de la Chișinău, programele, declarațiile liderilor politici, realizările, dar și eșecurile acestora. În sfârșit, în ultimul capitol, intitulat „*Basarabie, încotro?*”, profesorul Valeriu Dulgheru examinează recente acțiuni unioniste din R. Moldova, constituirea și activitatea ONG „Sfatul Țării-2”, alte subiecte de mare interes pentru viitorul acestei „așchii de pământ” românesc.

Stilul științifico-publicistic i-a permis autorului să-și expună mai liber atitudinea față de actorii politici din R. Moldova sau față de cei din afara frontierelor acesteia. În unele cazuri autorul monografiei a folosit cuvinte sau fraze dure („*căpcăunii din Kremlin*”, de exemplu, cu referire la conducerea URSS, „*cozi de topor*”, pentru unui actori politici de la Chișinău, vânduți intereselor străine Neamului din care fac parte, etc.). Dar cum altfel? În comparație cu crimele odioase, comise de conducerea URSS și RSSM față de locuitorii acestei țări, în comparație cu trădările permanente ale interesului național, comise de unii oameni politici din R. Moldova, aceste cuvinte sau fraze sunt cu totul inofensive.

În încheiere, aduc sincere felicitări autorului monografiei, prof. univ., dr.hab. Valeriu Dulgheru, pentru această realizare frumoasă și îndemn cititorii să lectureze atent, cu luare aminte, cartea prezentată.

Citiți-o cu dragoste și încredere!